

Research Paper

Relationship Between Personality Traits and Religious/Spiritual Well-Being With Schizotypal Traits

Ahmad Ashouri¹, *Ali Mohammadzadeh², Mahmood Najafi³, Leila Zeraatkar⁴

- 1- PhD of Psychology, Assistant Professor, Department of Psychology, School of Behavioral Sciences and Mental Health, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
- 2- PhD of Psychology, Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology & Educational Sciences, Payam-e Noor University, Tehran, Iran.
- 3- PhD of Psychology, Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology & Educational Sciences, Semnan University, Semnan, Iran.
- 4- MA Student, Department of Psychology, Faculty of Psychology & Educational Sciences, Semnan University, Semnan, Iran.

Citation: Ashouri A, Mohammadzadeh A, Najafi N, Zeraatkar L. [Relationship Between Personality Traits and Religious/Spiritual Well-Being With Schizotypal Traits (Persian)]. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology. 2016; 22(3):230-239. <https://doi.org/10.18869/acadpub.ijpcp.22.3.230>

doi: <https://doi.org/10.18869/acadpub.ijpcp.22.3.230>

Received: 12 Aug. 2015

Accepted: 03 Jul. 2016

ABSTRACT

Objectives The aim of this study was to examine the relationship between personality traits and religious/spiritual well-being and schizotypal personality traits.

Methods The study was a descriptive-correlation. A total of 351 university students in Semnan (208 females and 143 males) were selected through multi-stage random cluster sampling. The participants responded to the questionnaires on Multidimensional Inventory for Religious-Spiritual Well-Being, Big Five Inventory and Schizotypal Trait Questionnaire. Data were analyzed using Pearson correlation and stepwise regression analysis.

Results The results showed that schizotypal personality traits are negatively correlated with extraversion ($r=0.22$, $P<0.001$), agreeableness ($r=0.23$, $P<0.001$), conscientiousness ($r=0.21$, $P<0.001$), hope immanent ($r=0.20$, $P<0.001$), and hope transcendent ($r=0.24$, $P<0.001$). The schizotypal traits were also found to be positively correlated with neuroticism ($r=0.49$, $P<0.001$) and openness ($r=0.19$, $P<0.001$). The results of multivariate regression analysis indicated that neuroticism, openness, hope transcendent and agreeableness can predict 28% of the variance of schizotypal personality traits.

Conclusion Religious/spiritual well-being and personality traits are important predictors of mental health. It was found that neuroticism has the highest predictive power for schizotypal personality traits.

Keywords:

Religious/spiritual well-being,
Personality traits,
Schizotypal traits

* Corresponding Author:

Ali Mohammadzadeh, PhD

Address: Department of Psychology, Faculty of Psychology & Educational Sciences, Payam-e Noor University, Tehran, Iran.

Tel: +98 (21) 22442052

E-mail: a_mohammadzadeh@pnu.ac.ir

رابطه ویژگی های شخصیت و بهزیستی مذهبی / معنوی با صفات شخصیت اسکیزوتایپی

احمد عاشوری^۱، علی محمدزاده^۲، محمود نجفی^۳، لیلا زراعتکار^۴

۱- دکترای روانشناسی، استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم رفتاری و سلامت روان، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران.

۲- دکترای روانشناسی، دانشیار، گروه روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۳- دکترای روانشناسی، استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.

۴- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.

تاریخ دریافت: ۲۱ مرداد ۱۳۹۴

تاریخ پذیرش: ۱۳ تیر ۱۳۹۵

اهداف پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه ویژگی های شخصیت و بهزیستی مذهبی/معنوی با صفات شخصیت اسکیزوتایپی انجام شد. مواد و روش ها: این پژوهش از نوع همبستگی-توصیفی است. نمونه پژوهش شامل ۳۵۱ نفر (۲۰۸ زن و ۱۴۳ مرد) از دانشجویان دانشگاه سمنان بودند که به صورت نمونه گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند و به پرسشنامه‌های بهزیستی مذهبی/معنوی، ویژگی های شخصیت و صفات شخصیت اسکیزوتایپی پاسخ دادند. داده‌های گردآوری شده با استفاده از همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون گام به گام تحلیل شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد که صفات شخصیت اسکیزوتایپی با برون‌گرایی ($r=0/22, P<0/001$)، توافق جویی ($r=0/22, P<0/001$)، وظیفه‌شناسی ($r=0/21, P<0/001$)، امید به آینده ($r=0/20, P<0/001$) و امید به خدا ($r=0/24, P<0/001$) همبستگی منفی و با روان‌نژندی‌گرایی ($r=0/49, P<0/001$) و گشودگی ($r=0/19, P<0/001$) همبستگی مثبت دارد. نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری نشان داد که روان‌نژندی‌گرایی، گشودگی، امید به خدا و توافق جویی توانستند ۲۸٪ از واریانس صفات شخصیت اسکیزوتایپی را پیش‌بینی کنند. **نتیجه‌گیری:** بهزیستی مذهبی/معنوی و صفات شخصیت پیش‌بینی‌کننده‌های مهمی از سلامت روانی می‌باشند. نتایج نشان داد که روان‌نژندگرایی بیشترین توان پیش‌بینی صفات شخصیت اسکیزوتایپی را دارد.

کلیدواژه‌ها:

بهزیستی مذهبی/معنوی، ویژگی های شخصیت، صفات شخصیت اسکیزوتایپی

مقدمه

بستگی داشته باشد [۳]. بنابراین شخصیت اسکیزوتایپی به وسیله رفتار غیر عادی (عجیب و غریب) و نابهنجاری‌های افکار و عاطفه توصیف شده است که به اسکیزوفرنیا شباهت دارد، و مشخص نیست که چرا ویژگی‌های نابهنجار اسکیزوفرنیا در هیچ مرحله‌ای رخ نداده و هیچ آشفتگی ویژه‌ای توصیف نشده است، اما مک‌گلشان^۱ [۴] عنوان کرد که ارتباط غیرعادی، اندیشه‌های پارانوئید و انزوای اجتماعی ممکن است نشانه‌های اصلی افراد اسکیزوتایپی باشد.

بنابراین شناسایی عوامل تاثیر گذار بر این ویژگی‌ها، برای پیشگیری از ایجاد سندرم بالینی، مهم است. پژوهشگرانی [۵، ۶، ۷] که به دنبال درک تفاوت‌های فردی در انعطاف‌پذیری روانی افراد در مقابل عوامل استرس‌زا در زندگی بوده‌اند، هم صفات شخصیت و هم بهزیستی مذهبی/معنوی^۲ را به عنوان پیش‌بینی‌کننده‌های مهم بهزیستی

شخصیت اسکیزوتایپی که در سطح غیربالینی اغلب به عنوان اسکیزوتایپی به آن اشاره می‌شود؛ یک ساختار چند بعدی است که به مجموعه‌ای از عوامل شخصیتی و بیولوژیکی اشاره دارد که در سبک شناختی و تجارب ادراکی آشکار می‌گردد بروز تجارب شبه سایکوتیک مثبت در جمعیت عمومی، بسیار بیشتر از بروز اختلالات روانی مانند اسکیزوفرنی است. یافته‌ها نشان می‌دهد که بسیاری از افراد، گاهی در زندگی خود، توهم را تجربه کرده‌اند؛ در حالی که این تجارب ممکن است گذرا و زیر سطح بالینی باشد، اما در برخی موارد، اسکیزوتایپی ممکن است پیش درآمدی برای ایجاد یک سندرم بالینی مهم‌تر مانند اسکیزوفرنی و سایر اختلالات طیف اسکیزوفرنی همچون اختلال شخصیت اسکیزوتایپال و اسکیزوئید باشد [۱]. نمره بستگان بیماران مبتلا به اسکیزوفرنیا به طور معناداری در شخصیت اسکیزوتایپی بالاتر است [۲]، اگر چه نتایج ممکن است به پرسشنامه مورد استفاده نیز

1. McGlashan

2. Religious/Spiritual

* نویسنده مسئول:

دکتر علی محمدزاده

نشانی: تهران، دانشگاه پیام نور، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، گروه روانشناسی.

تلفن: ۲۲۴۴۲۰۵۲ (۲۱) ۰۹۸+

پست الکترونیکی: a_mohammadzadeh@pnu.ac.ir

دایس^{۱۹} [۱۸] نشان داد که روان‌نژندی‌گرایی به طور کلی می‌تواند یک نشانه از اختلال شخصیت باشد. گشودگی ممکن است در برخی افراد (برای مثال افراد دارای خصوصیات شخصیتی خودشیفته و نمایشی)، بیش از حد معمول اما در بعضی دیگر (مثل اسکیزوتایپید)، کمتر باشد.

پژوهش‌هایی که به بررسی رابطه بین مدل پنج‌عاملی و خصوصیات شخصیت اسکیزوتایپی پرداخته‌اند، نتایج ناهمسازی را نشان داده‌اند، که ممکن است به علت تفاوت در سنجش ویژگی‌های شخصیت، سنجش اختلال شخصیت، نمونه پژوهش و روش‌های تجزیه و تحلیل باشد [۱۸].

در مطالعه‌ای [۱۹] بر روی دانشجویان دوره لیسانس، نمره اختلال شخصیت اسکیزوتایپی رابطه مثبتی با روان‌نژندی‌گرایی و گشودگی و همچنین رابطه منفی با برون‌گرایی و توافق‌جویی داشت

گاررار^{۲۰} و همکاران [۲۰] نشان داده‌اند که افراد دارای شخصیت اسکیزوتایپی، نمرات بالایی در روان‌نژندی‌گرایی و نمرات پایینی در برون‌گرایی، توافق‌جویی و وظیفه‌شناسی دارند. مردان دارای شخصیت اسکیزوتایپی سطوح گشودگی بهنجار و یا سطوح پایین‌تری از گشودگی را نسبت به افراد سالم دارند. زنان دارای شخصیت اسکیزوتایپی، نمرات بالایی در گشودگی دارند. این تفاوت جنسیتی در گشودگی، حتی پس از کنترل شدت نشانه‌ها، باقی ماند.

برخی پژوهش‌ها [۲۱-۲۲] نشان دادند که اسکیزوتایپی با نشانه‌های مثبت، با نمرات گشودگی بالا، و اسکیزوتایپی با نشانه‌های منفی، با گشودگی پایین ارتباط دارد.

اکثر نتایج بر روی خصوصیات شخصیتی اسکیزوتایپی و مدل پنج‌عاملی شخصیت، بر سر گشودگی اختلاف نظر دارند [۲۲]. در بعضی پژوهش‌ها [۲۳] اسکیزوتایپی همبستگی مثبتی با گشودگی داشت اما در بعضی دیگر [۲۴] رابطه بین این دو منفی است. کاستا و مک کری [۲۵] نشان دادند که گشودگی ارتباطی با شخصیت اسکیزوتایپی ندارد و یا ارتباط منفی با شخصیت اسکیزوتایپی دارد که بستگی به روش‌های سنجش شخصیت اسکیزوتایپی دارد.

با این حال، پژوهش‌ها بر روی شخصیت اسکیزوتایپی در جمعیت عمومی ممکن است یک فرصت مهم برای مطالعه شاخص‌های زیست‌شناختی و شناختی از آسیب‌پذیری به اسکیزوفرنیا را فراهم کند، که اثرات مخدوش‌کننده بستری‌های طولانی مدت در بیمارستان و علائم روان‌پریشی شدید در آن وجود ندارد [۲۶].

همانطور که گفته شد، پژوهش‌های قبلی [۱۹-۲۲] مزایای سلامت روانی در صفات شخصیتی و بهزیستی مذهبی/معنوی

19. Dyce

20. Gurrera

در مقابل ناملایمات زندگی معرفی کرده‌اند مفهوم بهزیستی مذهبی/معنوی به وسیله گروه پژوهش بالینی میان رشته‌ای دانشگاه گراتس^۳ اتریش گسترش پیدا کرده و هدف آن پژوهش بنیادی درباره بهبود رویکردهای زیستی-روانی-اجتماعی به وسیله مولفه‌های مذهبی/معنوی بوده است [۸]. شش بعد بهزیستی مذهبی/معنوی بر پایه داده‌های تجربی جامع عبارت بودند از امید به آینده^۴، بخشندگی^۵، تجربه معنا و مضمون^۶ (به عنوان شاخص‌های حوزه بهزیستی) و جاودانگی^۷ و امید به خدا^۸، دینداری عمومی^۹ و اعتقاد به آخرت^{۱۰}، (به عنوان شاخص‌های حوزه تعالی^{۱۱}) [۸].

در این شرایط، بهزیستی مذهبی/معنوی می‌تواند به عنوان توانایی تجربه و یکپارچه کردن معنا و هدف در زندگی بوسیله ارتباط با خود و دیگران یا یک قدرت برتر از خودش توصیف شود [۹]. خرده‌مقیاس‌های پرسشنامه چند بعدی بهزیستی معنوی/مذهبی^{۱۲} همبستگی قابل ملاحظه‌ای با جنبه‌های مختلف سلامت روانی نشان داده‌اند [۸]. پژوهش [۱۰] نشان داده است که تفکر سحرآمیز با نمره کل بهزیستی مذهبی/معنوی و به طور ویژه با اعتقاد به آخرت به عنوان یکی از ابعاد بهزیستی مذهبی/معنوی همبستگی نشان داده است [۱۰]. تفکر سحرآمیز یکی از ویژگی‌های مهم صفات شخصیت اسکیزوتایپی است [۱۱].

دیگر عامل پیش‌بینی‌کننده‌ای که در این زمینه مطرح شد شخصیت بوده است. در چارچوب نظریه پنج‌عاملی [۱۲-۱۳]، گرایش به مذهب و معنویت به عنوان نوعی از سازگاری شخصیت در نظر گرفته شده که حالتی از صفات شخصیتی بنیادی است توسط محتوای فرهنگی-اجتماعی محیط شکل می‌گیرد [۱۴-۱۵]. در سال‌های اخیر، دیدگاه پنج‌عاملی^{۱۳} یک چهارچوب نظری برجسته برای آگاهی دادن و هدایت برخی از پژوهش‌ها بوده است [۱۶-۱۷]. این پنج عامل، برون‌گرایی^{۱۴}، توافق‌جویی^{۱۵}، وظیفه‌شناسی^{۱۶}، روان‌نژندی‌گرایی^{۱۷} و گشودگی به تجربه^{۱۸}، زیربنای اصلی ساختار صفتی انسان است

3. GRAZ

4. Hope immanent

5. Forgiveness

6. Experiences of sense and meaning

7. Immanent

8. Hope transcendent

9. General religiosity

10. Connectedness

11. Transcendent

12. Multidimensional Inventory for Religious/Spiritual Well-Being

13. The big five dimensions

14. Extraversion

15. Agreeableness

16. Conscientiousness

17. Neuroticism

18. Openness

تجربه، توافق جویی و وظیفه شناسی مورد سنجش قرار می‌دهد. در پژوهشی که توسط حق شناس [۲۸]، بر روی ۵۰۲ نفر [۲۴۳] زن و ۲۵۹ مرد) اجرا شد، ضرایب آلفای کرونباخ برای هر یک از خرده مقیاس‌ها بین ۰/۷۱ و ۰/۸۳ بود. پایایی بازآزمایی برای هر یک از خرده مقیاس‌های این ابزار، با فاصله زمانی ۶-۷ ماه (به طور متوسط)، بر روی ۲۶ آزمودنی، ۰/۵۳ تا ۰/۷۶ گزارش شد [۲۸].

پرسشنامه صفات اسکیزوتایپی^{۲۴}

این پرسشنامه که اولین بار توسط کلاریج و بروکز^{۲۵} [۲۹] ساخته شد، الگوهای شخصیت اسکیزوتایپی را می‌سنجد. این ابزار شامل ۳۷ ماده است که به صورت بلی اخیر پاسخ داده می‌شود و سه عامل تجارب ادراکی غیر معمول^{۲۶}، سوء ظن پارانوئید / اضطراب اجتماعی^{۲۷} و تفکر سحرآمیز^{۲۸} را مورد سنجش قرار می‌دهند. ضریب پایایی بازآزمایی، ضریب پایایی همسانی درونی و اعتبار همزمان با مقیاس روان‌رنجوری پرسش‌نامه شخصیتی آیزنک ۱۰ (EPQ) در فرهنگ اصلی به ترتیب ۰/۶۴، ۰/۸۵ و ۰/۶۱ گزارش شده است [۳۰]. هنجاریابی و بررسی خصوصیات روان‌سنجی این مقیاس در ایران توسط محمد زاده، گودرزی، تقوی و ملازاده [۳۱] انجام گرفته است.

اعتبار همزمان کل مقیاس و عامل‌های آن (تجارب ادراکی غیر معمول، سوء ظن پارانوئید / اضطراب اجتماعی و تفکر سحرآمیز) با خرده مقیاس روان‌نژندی‌گرایی فرم تجدید نظر شده پرسشنامه شخصیتی آیزنک (EPQ-R)^{۲۹} به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۵۰، ۰/۵۵ و ۰/۶۹ و اعتبار عاملی و افتراقی آن نیز مطلوب بوده است. ضریب پایایی بازآزمایی این پرسشنامه نیز با فاصله چهار هفته، برای کل مقیاس ۰/۸۶ و برای خرده مقیاس‌های آن (تجارب ادراکی غیر معمول، سوء ظن پارانوئید / اضطراب اجتماعی و تفکر سحرآمیز) به ترتیب ۰/۶۵، ۰/۷۵ و ۰/۵۹ گزارش شده است [۳۱]. در این پژوهش از نمره کلی این پرسشنامه استفاده شد و تنها نمره کل وارد تحلیل شد.

مقیاس چندبعدی بهزیستی مذهبی و معنوی^{۳۰}

این مقیاس بر پایه رویکردی چند بعدی به مذهب و معنویت ساخته شده و چارچوب نظری محوری آن بر اساس سازه بهزیستی مذهبی و معنوی است. نسخه اولیه این مقیاس در سال ۲۰۰۵ توسط آنته راینر^{۳۱} طراحی شد و پس از تجدیدنظر و اعمال اصلاحات لازم، نسخه نهایی آن در سال ۲۰۰۷ معرفی و

را به صورت مستقل از یکدیگر بررسی کرده‌اند، اما روشن نیست که چگونه این متغیرها به طور مشترک به بهزیستی هیجانی مرتبط هستند [۵]. به علاوه در پژوهش‌های قبلی [۱۹-۲۲]، سهم هر یک از صفات شخصیتی و بهزیستی مذهبی / معنوی، در پیش بینی صفات شخصیت اسکیزوتایپی مبهم و نامشخص است. با توجه به این مسئله، نتایج بحث برانگیزی که در مطالعات قبلی وجود دارد، و همچنین با در نظر گرفتن این‌که در ایران پژوهش‌های کمی بر روی این موضوع انجام گرفته است، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیت و بهزیستی مذهبی / معنوی با صفات شخصیت اسکیزوتایپی صورت گرفت.

روش

پژوهش حاضر از نوع همبستگی - توصیفی بود. جامعه آماری را کلیه دانشجویان دختر و پسر دوره کارشناسی دانشگاه سمنان تشکیل می‌دادند که در سال تحصیلی ۹۰-۹۱ در این دانشگاه تحصیل می‌کردند. نمونه پژوهش، شامل ۴۰۰ نفر از این دانشجویان بودند که پس از کنار گذاشتن پرسشنامه‌های ناقص به ۳۵۱ نفر (۲۰۸ زن و ۱۴۳ مرد) کاهش یافتند. نمونه‌گیری به روش تصادفی خوشه‌ای انجام گرفت، بدین ترتیب که ابتدا از بین دانشکده‌های مختلف دانشگاه سمنان، چهار دانشکده به صورت تصادفی و در هر دانشکده نیز به تصادف، چند گروه آموزشی انتخاب گردید. محققین با مراجعه به کلاس‌های درس این گروه‌های آموزشی، پرسشنامه‌ها را در اختیار دانشجویان قرار داده و از آن‌ها درخواست می‌کردند که با دقت به پرسشنامه‌ها جواب دهند و هیچ سوالی را بدون پاسخ نگذارند. به شرکت کنندگان یادآوری شد که از اطلاعات این پرسشنامه‌ها، صرفاً برای اهداف پژوهشی استفاده می‌گردد و نیازی به ذکر نام و نام خانوادگی در پرسش‌نامه‌ها نمی‌باشد. جهت گردآوری داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شد:

پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیت^{۳۱}

این پرسشنامه اولین بار توسط کوستا^{۳۲} و مک کری^{۳۳} [۲۷] در سال ۱۹۸۵ در قالب فرم بلند ۲۴۰ سوالی ساخته شد که پس از تحولات متفاوت و با توجه به پیچیدگی و طولانی بودن آن، نسخه ۶۰ سوالی این ابزار تهیه گردید [۲۷]. هر سوال روی یک مقیاس پنج درجه لیکرت از صفر تا چهار نمره گذاری می‌شود. در فرهنگ اصلی پایایی بازآزمایی سه ماهه آن ضرایب بین ۰/۸۰ تا ۰/۹۰ می‌باشد. روایی همگرایی آن به وسیله همبستگی آن با ابزارهای دیگر سنجش ۵ عامل شخصیت روایی مطلوبی نشان داده است [۲۷]. این پرسشنامه، صفات شخصیتی افراد را در پنج عامل جداگانه روان‌نژندی‌گرایی، برون‌گرایی، گشودگی به

24. Schizotypal Trait Questionnaire

25. Claridge & Broks

26. Unusual perceptual experiences

27. Paranoid ideation and social anxiety

28. Magical thinking

29. Eysenck Personality Questionnaire

30. Multidimensional Inventory for Religious-Spiritual Well-Being

31. Unterrainer

21. Big Five Inventory

22. Costa

23. McCrae

تجربه معنا و مضمون، دینداری عمومی، اعتقاد به آخرت و امید به خدا به عنوان متغیر پیش‌بین و صفات شخصیت اسکیزوتایپی به عنوان متغیر ملاک وارد معادله رگرسیون شدند.

ابتدا شاخص F نشان داد که ارتباط معناداری بین متغیرهای پیش‌بین و ملاک وجود دارد. نتایج جدول ۲ نشان داد که روان‌نژندی‌گرایی، گشودگی، امید به خدا و توافق جویی توان پیش‌بینی صفات شخصیت اسکیزوتایپی را دارند. در مرحله اول و بر اساس اطلاعات جدول ۲ روان‌نژندی‌گرایی به تنهایی ۲۴ درصد از واریانس صفات شخصیت اسکیزوتایپی را تبیین کرد، در مرحله دوم، هنگامی که گشودگی نیز به تحلیل وارد می‌شود ضریب تعیین به ۲۶ درصد رسید. در مرحله سوم، هنگامی که امید به خدا به تحلیل رگرسیون وارد شد، تغییرات صفات شخصیت اسکیزوتایپی به ۲۸ درصد رسید، و در مرحله چهارم مشاهده شد که توافق جویی نیز نقش معنی‌داری در پیش‌بینی صفات شخصیت اسکیزوتایپی دارد. بنابراین متغیرها در مجموع ۲۸ درصد از واریانس صفات شخصیت اسکیزوتایپال را پیش‌بینی کردند.

بحث

هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و بهزیستی مذهبی/معنوی و با صفات شخصیتی اسکیزوتایپی بود. نتایج پژوهش نشان داد که برون‌گرایی، توافق‌جویی، وظیفه‌شناسی، امید به آینده و امید به خدا همبستگی منفی و روان‌نژندی‌گرایی و گشودگی به تجربه همبستگی مثبت با صفات شخصیت اسکیزوتایپی دارند.

از بین مولفه‌های بهزیستی مذهبی/معنوی، تنها بعد امید به خدا توانست صفات شخصیت اسکیزوتایپی را (به صورت منفی) پیش‌بینی کند. اسکیزوتایپی به عنوان سازه چند عاملی، سه یا چهار عامل (تجربه‌ها و عقاید پارانوئید شامل تفکر سحرآمیز، ناتوانی‌های شناختی، فقدان احساس لذت درونی، رفتارهای ضد اجتماعی) می‌تواند شناسایی شود [۳۳]. ابعاد بهزیستی مذهبی/معنوی به طور جامع و در نمونه‌های مختلف بالینی و غیربالینی مورد پژوهش قرار گرفته است و در اکثر آن‌ها [۸]، ارتباط مثبت ابعاد بهزیستی مذهبی/معنوی با سلامت روانی به اثبات رسیده است [۸]. پیدمونت^{۳۵} [۳۴] نیز در بررسی علمی مذهب و معنویت، اظهار داشت که اگرچه فعالیت‌های مذهبی و باور به به خدا ممکن است در فرهنگ‌های مختلف، متفاوت باشد، اما نیاز به داشتن ارتباط با نیرویی برتر از خود، که گاهی معنویت نامیده می‌شود، از سال‌های بسیار دور، انسان‌ها را به حرکت و تکاپو واداشته است. در کل بزرگسالان با سطوح بالاتر مذهب/معنویت، رفتارهای سالم (مثل استفاده کمتر از دارو و الکل، شروع رفتارهای جنسی دیرتر) بیشتری دارند. مشاهده شده است که معنویت به

در سال ۲۰۱۰ منتشر گردید [۳۲]. مقیاس بهزیستی مذهبی / معنوی، از ۴۸ آیتم و ۶ خرده مقیاس شامل "امید به آینده"، "بخشندگی"، "تجربه معنا و مضمون"، "دینداری عمومی"، "اعتقاد به آخرت" و "امید به خدا" تشکیل شده است. هر یک از خرده مقیاس‌ها شامل هشت سؤال است که هر سؤال روی یک مقیاس شش درجه‌ای لیکرت از یک (کاملاً مخالفم) تا شش (کاملاً موافقم) درجه‌بندی می‌شود. تعداد ۱۶ گویه از این مقیاس، به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند [۳۲].

همسانی درونی کل مقیاس در پژوهش آنته‌راینر و همکاران [۹]، ۰/۸۹ گزارش شد. در پژوهش علیلو و همکاران [۳۲] ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه، ۰/۸۱ و برای خرده‌مقیاس‌های آن، از ۰/۵۱ تا ۰/۸۶ به دست آمد.

داده‌های گردآوری شده، با استفاده از شاخص‌های توصیفی، ضریب همبستگی پیرسون^{۳۲} (به منظور تعیین رابطه بین ویژگی‌های شخصیت و بهزیستی مذهبی/معنوی با صفات شخصیت اسکیزوتایپی) و رگرسیون گام به گام^{۳۳} (به منظور تعیین سهم هر یک از ویژگی‌های شخصیت و مولفه‌های بهزیستی مذهبی/معنوی در پیش‌بینی شخصیت اسکیزوتایپی) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. جهت تحلیل آماری از نرم افزار SPSS-۲۰ استفاده شد.

یافته‌ها

نمونه پژوهش مشتمل بر ۳۵۱ نفر بود که از این تعداد، (۵۸/۶٪) ۲۰۸ نفر را زنان و (۴۱/۴٪) ۱۴۳ نفر را مردان تشکیل می‌دادند. میانگین سنی زنان (۱/۶±) ۲۰/۰۲ و میانگین سنی مردان (۱/۵±) ۲۰/۰۴ بود. نتایج آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف^{۳۴} نشان داد که مفروضه نرمال بودن داده‌ها رعایت شده است. ضرائب همبستگی بین پنج عامل شخصیتی و مولفه‌های بهزیستی مذهبی-معنوی با صفات شخصیت اسکیزوتایپی در جدول ۱ ارائه شده است.

همان‌طور که اطلاعات جدول ۱ نشان می‌دهد، صفات شخصیت اسکیزوتایپی با برون‌گرایی ($r=0/22, P<0/001$)، توافق‌جویی ($r=0/23, P<0/001$)، وظیفه‌شناسی ($r=0/21, P<0/001$)، امید به آینده ($r=0/20, P<0/001$) و امید به خدا ($r=0/24, P<0/001$) همبستگی منفی و با روان‌نژندی‌گرایی ($r=0/49, P<0/001$) و گشودگی ($r=0/19, P<0/001$) همبستگی مثبت داشت. برای تعیین سهم هر یک از متغیرهای پیش‌بین در تبیین صفات شخصیت اسکیزوتایپی، از تحلیل رگرسیون گام به گام استفاده شد. مولفه‌های برون‌گرایی، توافق‌جویی، وظیفه‌شناسی، روان‌نژندی‌گرایی، گشودگی، بخشندگی، امید به آینده،

32. Pearson

33. Stepwise

34. kolmogorov smirnov test

35. Piedmont

جدول ۱- ماتریس همبستگی میان متغیرهای پژوهش.

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	
۱- صفات شخصیت اسکیزوتیپایی													
۲- دینداری عمومی	-.۰۵۱												
۳- بختبندی	-.۱۲۲*	-.۲۰۹*											
۴- امید به آینده	-.۳۰۵*	-.۳۵۹*	-.۲۰۵*										
۵- انتقال به آخرت	-.۰۷۰	-.۳۲۲*	-.۱۶۳*	-.۳۲*									
۶- امید به جلا	-.۳۴۱*	-.۰۹۷*	-.۲۲*	-.۱۱۲*	-.۱۳۳*								
۷- تجربه معنا و مضمون	-.۰۲۶	-.۳۹۱*	-.۱۷۸*	-.۳۵۳*	-.۱۶۳*	-.۱۶۳*							
۸- روان نژندی گرایی	-.۳۹۹*	-.۱۴۱*	-.۱۹۲*	-.۵۰۷*	-.۰۷۶	-.۲۹۳*	-.۱۷۰*						
۹- برون گرایی	-.۲۲۳*	-.۲۲۶*	-.۲۵۹*	-.۵۲۹*	-.۲۷۵*	-.۰۳۳*	-.۳۳۰*	-.۵۰۱*					
۱۰- گشودگی	-.۱۹۲*	-.۰۲۶	-.۰۵۷	-.۰۰۴	-.۲۲۰*	-.۰۳۰	-.۱۹۳*	-.۰۹۰**	-.۰۵۵				
۱۱- توافقی جویی	-.۲۳۱*	-.۳۹۱*	-.۱۵۰*	-.۲۶۵*	-.۱۸۲*	-.۰۵۱	-.۲۰۲*	-.۲۰۸*	-.۲۳۷*	-.۰۰۸			
۱۲- وثیقه شناسی	-.۳۱۸*	-.۲۲۲*	-.۰۶۰***	-.۳۲۵*	-.۲۵۲*	-.۰۲۱	-.۳۴۰*	-.۲۳۷*	-.۲۱۸*	-.۰۰۰	-.۲۵۷*		

* $P < .05$, ** $P < .01$

جدول ۲. نتایج رگرسیون گام به گام برای پیش‌بینی صفات شخصیت اسکیزوتایپی بر اساس پنج عامل شخصیت و مولفه‌های بهزیستی مذهبی-معنوی.

مرحله پژوهش	متغیر وارد شده به معادله	B	β	R	R ²	سطح معناداری
اول	روان‌نژندی‌گرایی	۰/۴۰۳	۰/۴۹۹	۰/۴۹۹	۰/۲۳۹	۰/۰۰۱
دوم	روان‌نژندی‌گرایی گشودگی	۰/۳۹۱ ۰/۱۷۶	۰/۴۸۳ ۰/۱۴۰	۰/۵۱۸	۰/۲۶۸	۰/۰۰۳
سوم	روان‌نژندی‌گرایی گشودگی امید به خدا	۰/۳۶۳ ۰/۱۸۵ -۰/۱۲۷	۰/۴۴۹ ۰/۱۴۷ -۰/۱۱۳	۰/۵۲۹	۰/۲۸۰	۰/۰۱۸
چهارم	روان‌نژندی‌گرایی گشودگی امید به خدا توافق‌جویی	۰/۳۳۷ ۰/۱۹۰ -۰/۱۳۲ -۰/۱۳۹	۰/۴۱۷ ۰/۱۵۱ -۰/۱۱۸ -۰/۰۹۸	۰/۵۳۷	۰/۲۸۸	۰/۰۴۱

مجله روان‌پزشکی و روانشناسی بالینی ایران

همسو با نتایج پژوهش حاضر، آسای^{۳۶}، سوگیموری^{۳۷}، باندو^{۳۸} و تانو^{۳۹} [۳۶]، نشان دادند که بین روان‌نژندی‌گرایی و صفات شخصیت اسکیزوتایپی رابطه مثبت وجود دارد.

افراد اسکیزوتایپی حالات هیجانی منفی بیشتری را گزارش می‌دهند و بی‌ثباتی و دوسوگرایی بیشتری در رابطه با هیجانات خود دارند؛ شاید همین باعث ارتباط مثبت اسکیزوتایپی با روان‌نژندی باشد [۳۷].

همچنین، رابطه منفی شخصیت اسکیزوتایپی با توافق‌جویی با نقایص بین فردی شخصیت اسکیزوتایپی که با ویژگی‌هایی چون اضطراب اجتماعی مفرط، فقدان دوستان صمیمی، عاطفه محدود و سوءظن همراه است هماهنگ است [۳۸].

نتیجه‌گیری

اکثر نتایج بحث برانگیز، در پژوهش بر روی صفات شخصیت اسکیزوتایپی و مدل پنج عامل به نقش گشودگی مربوط است [۲۲]. بعضی پژوهش‌ها [۲۰، ۲۱، ۲۲، ۳۹] نشان داده‌اند که بین صفات شخصیت اسکیزوتایپی و گشودگی رابطه مثبت وجود دارد، اما بعضی دیگر [۲۴، ۲۵] به رابطه منفی بین این دو متغیر دست یافته‌اند.

پژوهش‌ها [۲۳، ۴۰] بر روی دانشجویان، رابطه مثبتی را بین گشودگی و نشانه‌های شخصیت اسکیزوتایپی نشان داده است، در حالی که این رابطه در نمونه‌های روان‌پزشکی گزارش نشده است [۲۲]. شاید بتوان گفت، نمونه‌هایی مثل دانشجویان و کسانی که

بیماران در کنترل بیماری‌شان و کمک به گذران زندگی و آرامش بخشیدن به آن‌ها در زمان درماندگی کمک می‌کند [۳۵].

در پژوهشی که آنته راینر و همکاران [۱۰] به بررسی صفات شخصیت اسکیزوتایپی بر اساس ابعاد بهزیستی مذهبی/معنوی پرداختند، بین بعد اعتقاد به آخرت (یکی از مولفه‌های بهزیستی مذهبی/معنوی) و تفکر سحرآمیز که یکی از جنبه‌های شخصیت اسکیزوتایپی است، همبستگی وجود داشت. علت متفاوت بودن نتایج حاضر (که فقط بعد امید به خدا توانست صفات شخصیت اسکیزوتایپی را به صورت منفی پیش‌بینی کند) با نتایج آنته راینر و همکاران [۸] احتمالاً به روش سنجش مربوط می‌شود، از این جهت که آنته راینر و همکاران [۸] تنها از بعد تفکر سحرآمیز برای پیش‌بینی صفات اسکیزوتایپی استفاده کردند در حالی که، در پژوهش حاضر نمره کل صفات اسکیزوتایپی مورد استفاده قرار گرفت. دلیل دیگری که می‌تواند ناهمسوایی پژوهش حاضر را تبیین کند احتمالاً تفاوت‌های فرهنگی اجتماعی است بعنوان مثال ویژگی‌های مذهبی نمونه ما با ویژگی‌های مذهبی نمونه تحقیق آنته راینر و همکاران متفاوت بود.

از بین ویژگی‌های شخصیتی، روان‌نژندی‌گرایی، گشودگی (به صورت مثبت) و توافق‌جویی (به صورت منفی) توانستند صفات شخصیتی اسکیزوتایپی را پیش‌بینی کنند. پژوهش‌هایی که به بررسی رابطه بین مدل پنج‌عاملی و صفات شخصیت اسکیزوتایپی می‌پردازند نتایج ناهمسانی را گزارش کردند که ممکن است به خاطر تفاوت در سنجش شخصیت و روش‌های تحلیلی متفاوت و تفاوت در نمونه باشد [۱۸].

36. Asai

37. Sugimori

38. Bando

39. Tanno

References

- [1] Kring AM, Davison GC, Neale JM, Johnson SL. Schizophrenia. *Abnormal Psychology*, Chapter 11: (10th Ed). John Wiley & Sons; 2007 .
- [2] Vollema MG, Sitskoorn MM, Appels MC, Kahn RS. Does the Schizotypal Personality Questionnaire reflect the biological-genetic vulnerability to schizophrenia? *Schizophr Res*. 2002; 54: 39-45.
- [3] Clementz BA, Grove WM, Katsanis J, Iacono WG. Psychometric detection of schizotypy: perceptual aberration and physical anhedonia in relatives of schizophrenics. *J Abnorm Psychol* 1991; 100: 607-612.
- [4] McGlashan TH. Testing DSM-III symptom criteria for schizotypal and borderline personality disorders. *Arch Gen Psychiatry*. 1987; 44: 143-148.
- [5] Connor-Smith J.K, Flachsbart C. Relations between personality and coping: A meta-analysis. *J Personal & Soci Psychol*. 2007; 93: 1080-1107.
- [6] Ano GG, Vasconcelles EB. Religious coping and psychological adjustment to stress: A meta-analysis. *J Clin Psychol*. 2005; 61: 461-480.
- [7] Masters KS, Spielmanns GI. Prayer and health: Review, meta-analysis, and research agenda. *J Behav Med*. 2007; 30: 329-338.
- [8] Unterrainer HF, Ladenhauf KH, Moazedi ML, Wallner-Liebmann SJ, Fink A. Dimensions of Religious/Spiritual Well-Being and their relation to Personality and Psychological Well-Being. *Pers Individ Dif*. 2010; 49:192-197.
- [9] Unterrainer HF, Ladenhauf KH, Wallner-Liebmann SJ, Fink A. Different types of religious/spiritual well-being in relation to personality and subjective well-being. *Int J Psychol Relig*. 2011; 21: 115-126.
- [10] Unterrainer HF, Huber HP, Sorgo IM, Collicutt J, Fink A. Dimensions of religious/spiritual well-being and schizotypal personality. *Pers Individ Dif*. 2011; 51: 360-364.
- [11] Chapman LJ, Chapman JP, Kwapil TR, Eckblad M, Zinser MC. Putatively psychosis-prone subjects 10 years later. *J Abnorm Psychol*. 1994; 103: 171-183.
- [12] McCrae RR, Costa PT. *Personality in adulthood: A Five-Factor Theory perspective*. New York: Guilford Press; 2003.
- [13] McCrae RR, Costa PT. The Five-Factor Theory of personality. In: John, OP.; Robins, RW.; Pervin, LA., editors. *Handbook of personality: Theory and research*. 3. New York: Guilford; 2008.
- [14] Emmons RA, Paloutzian RF. The psychology of religion. *Annu Rev Psychol*. 2003; 54: 377-402.
- [15] Saroglou V, Muñoz-García A. Individual differences in religion and spirituality: An issue of personality traits and/or values. *J Sci Study Relig*. 2008; 47: 83-101.
- [16] Saroglou V. Religion and the five factors of personality: A meta-analytic review. *Pers Individ Dif*. 2002; 32: 15-25.
- [17] Piedmont RL. Strategies for using the five-factor model of personality in religious research. *J Psychol Theol*. 1999a; 27: 338-350.
- [18] Dyce JA. The big five factors of personality and their relationship to personality disorders. *J Clin Psychol*. 1997; 53: 587- 593.

داوطلبانه وارد آزمون می‌شوند، نسبت به نمونه‌های بالینی‌گشودگی بیشتری دارند [۲۰]، و یا شاید نشانه‌های شدید بر روی این رابطه اثر گذاشته است. هوش، عملکرد شناختی، روش‌های پژوهشی متفاوت باعث کسب نمرات متفاوت در گشودگی می‌شود [۴۱].

پژوهش حاضر از چند نظر با محدودیت مواجه بود؛ از جمله این که نمونه پژوهش را دانشجویان تشکیل دادند، بنابراین تعمیم نتایج به سایر اقشار جامعه بایستی با احتیاط صورت بگیرد. توصیه می‌شود که این پژوهش بر روی سایر گروه‌ها نیز بررسی شود. علاوه بر این پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آتی، تاثیر جنسیت نیز در این رابطه مورد بررسی قرار گیرد؛ همچنین مطالعاتی به مقایسه این متغیرها در افراد دارای صفات اسکیزوتایپی و بدون این صفات بپردازد.

سپاسگزاری

بدین وسیله از دانشجویان دانشگاه سمنان که در پژوهش حاضر با تکمیل صادقانه پرسشنامه‌ها ما را یاری فرمودند کمال تشکر و قدردانی به عمل می‌آید. بنا به اظهار نویسنده مسئول مقاله، حمایت مالی از پژوهش و تعارض منافع وجود نداشته است.

- [19] Dyce JA, O'Connor BP. Personality disorders and the five-factor model: a test of facet-level predictions. *J Pers Disord.* 1998; 12: 31- 45.
- [20] Gurrera RJ, Dickey CC, Niznikiewicz MA, Voglmaier MM, Shenton ME, McCarley RW. The five-factor model in schizotypal personality disorder. *Schizophr Res.* 2005; 80: 243- 251.
- [21] Vollema MJ, van den Bosch RJ. The multidimensionality of schizotypy. *Schizophr Bull.* 1995; 21: 19-31.
- [22] Ross SR, Lutz CJ, Bailey SE. Positive and negative symptoms of schizotypy and the five-factor model: a domain and facet level analysis. *J Persl Assess.* 2002; 79: 53-72.
- [23] Coolidge FL, Becker LA, DiRito DC, Durham RL, Kinlaw MM, Philbrick PB. On the relationship of the fivefactor personality model to personality disorders: four reservations. *Psychol Rep.* 1994; 75: 11- 21.
- [24] Tien AY, Costa PT, Eaton WW. Covariance of personality, neurocognition, and schizophrenia spectrum traits in the community. *Schizophr Res.* 1992; 7: 149-158.
- [25] Costa Jr PT, McCrae RR. Personality disorders and the five-factor model of personality. *J Pers Disord* 1990; 4, 362-371. Raine A, Benishay D. The SPQ-B: A brief screening instrument for schizotypal personality disorder. *J Pers Disord.* 1995; 9(4): 346-355.
- [26] 27. Roshan chelsi R, Shaeiri MR, Atrifard M, Nikkhah A, Ghaem maghami B, Rahimi rad A. Investigating Psychometric Properties of "NEO Personality 5 factors Inventory (NEO-FFI). *J Daneshvar Behav.* 2006; 16: 27-36. [Persian]
- [27] 28. Hagh shenas H. Standardization of NEO Test, revised form. *J Thoughts & behave.* 1999; 16: 38-48. [Persian]
- [28] 29. Claridge G, Broks P. Schizotypy and hemisphere function: I. Theoretical considerations and the measurement of schizotypy. *Pers Individ Dif* 1984; 5, 633-648.
- [29] 30. Mohammadzadeh A, Goodarzi MA, Taghavi MR, Mola-zade J. Investigate the factor structure, reliability, validity and Standardization of schizotypal personality scale. *J psychol.* 2007; 11(1): 3-27. [Persian]
- [30] 31. Rawlings D, Claridge G, Freeman JL. Principal components analysis of the Schizotypal Personality Scale (STA) and the Borderline Personality Scale (STB). *Pers Individ Dif* 2001; 31: 409-419.
- [31] 32. Alilu M, Zarean M, Birami M, Hashemi T, Elhami asl M, Ayat mehr, F. Psychometric properties of farsi version of Multi-dimensional Inventory for Religious-Spiritual Well-Being. *Contemporary Psychol.* 2011; 6(1): 23-36. [Persian]
- [32] 33. Goulding A. Schizotypy models in relation to subjective health and paranormal beliefs and experiences. *PersIndivid Dif.* 2004; 37: 157-167.
- [33] 34. Piedmont RL. Does spirituality represent the sixth factor of personality? Spiritual transcendence and the five-factor model. *J Pers.* 1999b; 67: 985-1013.
- [34] 35. Cotton S, Zebracki K, Rosenthal SL, Tsevat J, Drotar D. Religion/spirituality and adolescent health outcomes: A review. *J Adolesc Health Care.* 2006; 38: 472-480.
- [35] 36. Asai T, Sugimori E, Bando N, Tanno Y. The hierarchic structure in schizotypy and the five-factor model of personality. *Psychiatry Res.* 2011; 185: 78-83.
- [36] 37. Mohanty A, Heller W, Koven NS, Fisher JE, Herrington JD, Miller GA. Specificity of emotion-related effects on attentional processing in schizotypy. *Schizophr Res.* 2008; 103: 129-137.
- [37] 38. Raine A. The SPQ: A scale for the assessment of schizotypal personality based on DSM-III-R criteria. *Schizophr Bul.* 1991; 17, 555-564.
- [38] 39. Morey LC, Gunderson JG, Quigley BD, Shea MT, Skodol AE, McGlashan TH, et al. The representation of borderline, avoidant, obsessive-compulsive, and schizotypal personality disorders by the five-factor model. *J Pers Disord.* 2002; 16: 215- 234.
- [39] 40. Wiggins J, Pincus AL. Conceptual of personality disorders and dimensions of personality. *Psychological Assessment. J Consult Clin Psychol,* 1989;1, 305-316.
- [40] 41. Ashton MC, Lee K, Vernon PA. Fluid intelligence, crystallized intelligence, and the openness/intellect factor. *J Res Pers.* 2000; 34: 198- 207.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی